

CD KLASSIEK

Lutherse overtuiging
Familie Bach

Johann Sebastian Bach kwam uit een muzikale familie. Zijn betovergrootvader, Veit Bach was wellicht afkomstig uit Weimar en keerde als molenaarsgezel terug naar de heimat, nadat hij in Hongarije vanwege zijn lutherse overtuigingen in nesten was geraakt. Veit Bach bespeelde een soort mandoline en misschien gaat het familiale muzikalent wel op hem terug.

Op zijn vijftigste legde zijn achter-achterkleinzoon Johann Sebastian een archief aan, het zogeheten *Altbachische Archiv*, waarin hij alle composities bijeenbracht die hij van zijn voorouders had kunnen verzamelen. Dat fonds hebben Lionel Meunier en de zijnen nu op cd gezet. Veel werk van Johann (1604-1673), Johann Christoph (1642-1703) en Johann Michael Bach (1648-1694) blijkt voortreffelijk. Zeker in de versie van Vox Luminis en het Scorpio Collectief, die deze dubbele cd opnemen.

Opmerkelijk is dat die vroege Bachs, via het werk van Schütz en wellicht ook van Gabrieli, op de

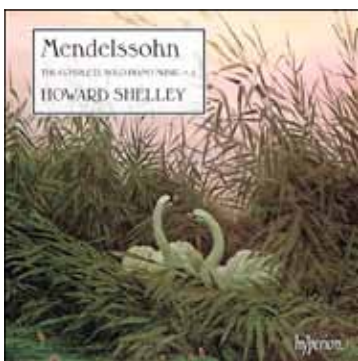
hoogte bleken van de ontwikkelingen van de muziek in Italië en dat zij die nieuwe inzichten meteen wilden toepassen. Dat blijkt in het motet *Unser Leben ist ein Schatten* van Johannes Bach, de eerste componist uit de indrukwekkende Bachdynastie.

Toen deze box de voorbije zomer werd uitgebracht, bleek hij meteen een voltreffer. En dat zowel in Duitsland, de bakermat van de lutherse kerkzang, maar evengoed in Frankrijk en Groot-Brittannië. Het sterke achtkoppige Vox Luminis van Lionel Meunier blinkt uit, evenals het Scorpio Collectief dat in Brugge ontstond. En het mag gezegd, bij beluistering valt het op hoe de zang mooi gefraseerd uit de monden komt en hoe de taal van onze oosterburen vlekkeloos te begrijpen valt.

Mooi meegenomen is dat er in de box ook een omstandig meertalig leesboekje wordt meegeleverd. Nu is het muzieklabel Ricercar allerminst een nieuwkomer in het domein van de Duitse religieuze barokmuziek en mag Vox Luminis zich al verheugen op een paar prachtige cd's. Samen vormen ze een ijzersterke combinatie. (JC)

Johann, Johann Christoph & Johann Michael Bach, *Motetten/Complete Motets*, reeks *German Baroque Sacred Music*, door Vox Luminis & Collectief Scorpio, onder leiding van Lionel Meunier, 2 cds in box, Ricercar (distributie Outhere Music), RIC 347, 33,50 euro.

CD KLASSIEK

Uit bewondering
Mendelssohn Bartholdy

Dat we Johann Sebastian Bach tegenwoordig beschouwen als de grootste componist van West-Europese muziek, is te danken aan Felix Mendelssohn Bartholdy (1801-1847). Hij kreeg van zijn oma Babette voor zijn veertiende verjaardag een handgeschreven kopie van de *Matthäus-Passion*. Later, in Leipzig, bezat de componist ook een handgeschreven versie van Bachs toen nog onbekende *Orgelbüchlein*. Hij deed er alles aan om diens vergeten oeuvre terug te brengen.

Dat deed Mendelssohn ook door te componeren in de stijl van Bach. Dat horen we goed in het vierde deel met het verzamelde werk van Mendelssohn voor piano solo, waaraan de Britse pianist Howard Shelley werkt. Opus 35, een verzameling van preludes en fuga's in diverse toonaarden, is rechtstreeks geïnspireerd op Bachs meesterwerk *Das Wohltemperierte Klavier*. De cyclus, ontstaan in de jaren 1830, lijkt er ook sterk op. Het is Mendelssohn omvangrijkste pianowerk.

De cyclus van pianowerkjes, *Lieder ohne Worte*, Opus 62 uit 1844, werd door de componist opgedragen aan Clara Schumann, toen al de echtgenote van die andere Duitse componist en zelf een briljante pianiste. Het *Venetiaans gondellied* is het enige deel met een eigen naam en op zich een schitterend werk. (EDS)

Felix Mendelssohn Bartholdy, *The Complete Solo Piano Music*, Volume 4, door Howard Shelley (piano), CDA 68125, 22,50 euro.

TIJDSCHRIFT

Zin van religie
Maandblad Streven

Het januarinummer van *Streven*. *Cultureel maatschappelijk maandblad* brengt een interview met Valeer Neckebrouck, priester van het aartsbisdom Mechelen-Brussel en houder van een doctoraat zowel in de antropologie als in de theologie. Tot 2001 was Neckebrouck hoogleraar in de antropolo-

gie van de religie zowel als in de missiologie.

In het Nederlands schreef hij meer dan vijftien boeken. De meeste daarvan zijn gebaseerd op zijn veldwerk als antropoloog. Zijn belangrijkste werk is een driedelig overzicht van het denken over de oorsprong en de functie van het verschijnsel godsdienst, samen meer dan 1.150 bladzijden.

Neckebrouck heeft echter ook een ander soort werk, waarin hij wijst op de eigenlijke dynamiek van het evangelie. Hij zet zich daarbij af tegen het reduceren van de evangelische boodschap tot de humanisering van de mens of tot de praktijk van de naastenliefde. Neckebrouck: „Absoluut centraal in het bestaan van Jezus is de gerichtheid op en het volbrengen van de wil van de Vader. Wie geen aandacht heeft voor deze verticale dimensie in het leven van Jezus kan moeilijk beschouwd worden als een trouwe volgeling van Hem.”

En voorts: „De praktijk van de naastenliefde is van essentieel belang voor de christen die Jezus wil navolgen. Maar Jezus vraagt tevens met nadruk en aandrang iets anders, namelijk geloof in Hem en zijn zending.”

Het jongste nummer van *Streven* bevat ook een reflectie van Ludo Abicht over het vredesproces tussen Palestijnen en Israël's. Hij meent dat daar al sinds jaren geen sprake meer van is. De pastelling lijkt volkomen. Wat kan nog een oplossing zijn? (EDS)

Een los nummer van *Streven*. *Cultureel maatschappelijk maandblad* kost 9 euro, een jaarabonnement 72 euro. Prinsstraat 15, 2000 Antwerpen, 03 212 10 20, streven@skynet.be.

BOEK SPIRITUALITEIT

Gekwetste kind
Robert Henckes

Robert Henckes, arts en actief in groepen die geloof en psychologie willen verbinden, leest de parabel van de barmhartige Samaritaan op een origine wijze,

namelijk vanuit de idee dat de gekwetste naaste uit het verhaal wel eens de lezer zelf kan zijn. Hij nodigt volwassenen dan ook uit op zoek te gaan naar het gekwetste kind in zichzelf, geen eenvoudige opgave.

De beroemde parabel wordt niet exegetisch aangepakt, maar op de wijze van de aloude *lectio divina*, het mediterende lezen van de Schrift, aangevuld met elementen ontleend aan het denken van Jean Monbourquette en Simone Pacot.

Laatstgenoemde is, samen met het team van de Stichting Bethesda, bekend van het koppelen van het christelijke geloof aan opvattingen uit de psychotherapie. Heel wat mensen die een spiritueel leven leiden, weten immers vaak geen raad met de psychologische kant van hun bestaan.

Ook dit boek wil een christelijke manier aanreiken om om te gaan met schaamte, lijden, kwetsuren en haat. Vanuit de parabel van de barmhartige Samaritaan worden vragen gesteld naar persoonlijke verborgen kwesties uit het verleden, maar ook naar verslavingen waarop geen acht wordt geslagen. In die zin is dit een werkboek voor jezelf. (EDS)

Robert Henckes, *De barmhartige Samaritaan. Hoe ik zorg draag voor het gekwetste kind in mij*, Carmelitana, Gent, 2015, 141 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 7667 198 7.

BOEK POLITIEK

Doortrapte schurk?
Tim Weiner

Zowat iedereen ouder dan vijftig heeft herinneringen aan het presidentschap van Richard Nixon (1968-1974), al was het maar aan diens gedwongen aftreden na het Watergateschandaal. Bestsellerauteur Tim Weiner, die eerder al de geschiedenis van de Amerikaanse inlichtingendienst CIA schreef, onderzocht pas vrijgegeven officiële documenten over het presidentschap en doet daarover een vernietigend relaas.

Weiner: „Richard Nixon voerde oorlogen die hij niet kon winnen, was bang dat zijn vijanden

in eigen land hem zouden verslaan en achtte zich niet door de wet in zijn macht beperkt toen hij hen preventief ten gronde wilde richten.” De man gaat dan ook niet zomaar de geschiedenis in met de bijnaam *Tricky Dick*, doortrapte Dick. De achterkant van het verhaal is dat de machtigste man ter wereld dacht hij overall vijanden had en ziekelijk achterdochtig was.

Dat begon in 1960, toen Nixon de presidentsverkiezingen verloor van John F. Kennedy. Tot zijn laatste snik beweerde hij dat de overwinning hem toen ontstolen was en hij eigenlijk president had moeten worden. In 1968 was het wel prijs, maar hij won de verkiezingen met een van de kleinste verschillen ooit.

Op basis van documenten toont Weiner aan dat Nixon, om de verkiezingen te kunnen winnen, de vredesgesprekken in Vietnam deed vertragen. Die oorlog zou onder zijn bewind nog jaren aanslepen en een hele generatie een trauma bezorgen.

Weiner is ook bijzonder kritisch voor Nixons rechterhand, minister van Buitenlandse Zaken Henry Kissinger, die structuren bedacht waardoor de nationale veiligheid haast on-

controleerbaar bij hem en de president kwam te liggen. Nixon zelf ging uiteindelijk roemloos ten onder aan de ongeoorloofde methodes die waren gebruikt tijdens de campagne voor de presidentsverkiezingen van 1972.

Weiner schildert een man die volkomen vervreemd is van de werkelijkheid. Volgens hem bracht Nixon het presidentschap van de Verenigde Staten blijvend schade toe, waardoor zijn opvolgers nog grotere fouten maakten. In de Verenigde Staten worden de verkiezingen nu meer dan ooit beheerst door campagnegeld uit duistere bronnen en proberen de cenakels rond een kandidaat de media te sturen en onder druk te zetten. (EDS)

Tim Weiner, *Een man tegen de wereld*, Bezige Bij, Amsterdam, 2015, 406 blz., 29,90 euro, ISBN 978 90 2349 261 0.